

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

10. Шульга Микола Миколайович : біобібліогр. покажч. / уклад. С. І. Єленич; наук. ред.: В. М. Дрьомін, М. М. Солодухіна ; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.», наук. б-ка. Одеса : Юрид. літ., 2011. 47 с.: портр. (Вчені Національного університету «Одеська юридична академія»; вип. 19).

Ключові слова: одеська криміналістична школа, Національний університет «Одеська юридична академія», В. П. Колмаков, В. В. Тіщенко, М. М. Шульга, О. Ю. Нетудихатка, юридична бібліографія.

Key words: forensic scientific schools in Ukraine, Department of criminalistics of the National University «Odesa Law Academy», V. Kolmakov, V. Tishchenko, M. Shulha, O. Netudykhatka, Biobibliographic indexes.

ЄЛХІН ОЛЕКСІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри криміналістики*

ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ ВИКОРИСТАННЯ ДОХОДІВ, АКУМУЛЬОВАНИХ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Вивчення матеріалів практики роботи підрозділів стратегічних розслідувань свідчить, що однією із ключових проблем, яка не знайшла свого вирішення є формування моделей протидії використанню доходів, які акумулюються від непрямой злочинної діяльності, що перш за все, вимагає наукового осмислення їх сутності та основних напрямів використання суб'єктами злочинного впливу.

Так, вважаємо, що до тактичних (операційних) напрямів використання таких активів можна віднести:

по-перше, забезпечення високого рівня життя суб'єктів підвищеного злочинного впливу, що пов'язано із зміною відповідних неформальних правил і традицій, які обмежували рівень життя «ворів в законі» та встановлювали високий рівень побутового та матеріального аскетизму для осіб такої категорії. Необхідно звернути увагу, що такі трансформаційні зміни, перш за все пов'язані із необхідністю інтеграції суб'єктів злочинного впливу у систему соціально-корисних зв'язків для лобювання стратегічних інтересів злочинного середовища та прагнення входження до елітарних прошарків населення, що забезпечує безпосередній доступ та можливість встановлення неформальних зв'язків із представниками органів державної влади та місцевого самоврядування;

по-друге, фінансування безпосередньої злочинної діяльності організованих злочинних угруповань, зокрема: а) залучення до складу злочинних угруповань нових учасників, шляхом використання на початковому етапі фінансових стимулів; б) придбання вогнепальної зброї та інших засобів вчинення злочинів; в) оплата послуг осіб, які володіють спеціальними знаннями та навичками, що є необхідними

для вчинення окремих категорій злочинів (наприклад, вбивств на замовлення);

по-третє, пряма чи опосередкована фінансова підтримка окремих категорій осіб, які займають високий статус у кримінальному середовищі щодо яких здійснюється кримінальне переслідування (фінансова підтримка у разі обрання щодо особи запобіжного заходу пов'язаного із ізоляцією від суспільства чи суттєвими обмеженнями соціальних контактів та переміщення, оплата послуг висококваліфікованих юристів для розроблення правової стратегії захисту таких осіб від кримінального переслідування);

по-четверте, фінансове забезпечення організації протидії досудовому розслідуванню конкретних кримінальних проваджень, розпочатих щодо організованих злочинних угруповань, їх лідерів чи активних учасників;

по-п'яте, цільова фінансова підтримка окремих категорій осіб, які відбувають покарання у виді позбавлення волі, зокрема тих, що користувались значним авторитетом у кримінальному середовищі до призначення кримінального покарання пов'язаного з ізоляцією від суспільства.

Продовжуючи необхідно відзначити й систему стратегічних завдань, які вирішуються за допомогою акумульованих кримінальних активів, зокрема:

по-перше, фінансова підтримка поширення у суспільстві злочинної ідеології та романтизації кримінального способу життя через масову культуру. Так, вивчення практичних матеріалів та аналітичний огляд засобів масової інформації свідчить, що представники певної ланки культури відкрито підтримують дружні зв'язки із суб'єктами підвищеного злочинного впливу, а останні виступають спонсорами розвитку їх творчості, яка поширює кримінальний романтизм забезпечуючи ідеологічне підґрунтя сприйняття суспільством організованої злочинності;

по-друге, фінансування створення стійкої системи корупційних зв'язків в органах державної влади та місцевого самоврядування. Задля вирішення цієї задачі витрачається значна кількість кримінальних активів, оскільки це інституціоналізує організовану злочинність. На нашу думку, можна виокремити основні типові задачі встановлення таких корупційних зв'язків із використанням кримінальних активів:

- забезпечення безпеки структурних складових організованої злочинності, шляхом встановлення корупційних зв'язків у правоохоронних органах з метою: а) своєчасного отримання інформації щодо підвищеної оперативної уваги з боку оперативних підрозділів до конкретних осіб чи злочинних угруповань та початку їх оперативної розробки у межах ОРС; б) отримання інформації щодо проведення відносно фігурантів окремих оперативно-технічних заходів чи негласних слідчих (розшукових) дій, пов'язаних із втручанням у приватне спілкування; в) отримання даних щодо осіб, які конфіденційно співпрацюють з оперативними підрозділами тощо;

- мінімізація загроз та ризиків у разі викриття злочинної діяльності шляхом зловживання впливом з боку посадових осіб,

які знаходяться у корупційних відносинах із представниками злочинного середовища;

– створення неформальних запобіжників щодо підвищеного оперативного інтересу правоохоронних органів стосовно діяльності окремих осіб та груп, шляхом встановлення корупційних та відносно публічних відносин із регіональними політичними елітами;

по-третє, фінансування системи кадрового забезпечення організованих злочинних угруповань та самовідтворення за рахунок цього стійкого сегменту загальнокримінальної організованої злочинності. Вказаний напрям, як правило, має зовнішнє вираження у підтримці молодіжних рухів та субкультур, формування та фінансування спортивних організацій, які за зовнішніми ознаками виконують соціально корисні функції, але у їх межах під систематичним впливом відповідних суб'єктів відбувається методичне поширення кримінальної ідеології серед неповнолітніх та молоді, яка в подальшому поступово залучається до злочинної діяльності та забезпечує самовідтворення організованих злочинних угруповань загальнокримінальної спрямованості;

по-четверте, забезпечення лобіювання інтересів організованої злочинності шляхом фінансування суб'єктів, які мають вплив на прийняття правових та політичних рішень, що: а) спрямовані проти функціонування злочинних спільнот; б) створюють передумови для розвитку окремих сфер злочинної діяльності.

Безумовно, що вище нами окреслено лише основні напрями використання активів, які акумульовані за результатами злочинної діяльності і у своїй сукупності утворюють фінансовий інститут організованої злочинності загальнокримінальної спрямованості – «общак».

Проведений аналіз свідчить, що акумульована система таких активів виступає ключовим фінансовим інструментом забезпечення самовідтворення злочинних спільнот та їх швидкої адаптації до соціально-політичних та економічних умов, які зазнають постійних змін. У той же час, наразі, незважаючи на прийняття комплексу норм спрямованих на посилення кримінально-правової охорони суспільства від протиправної діяльності злочинних спільнот та лідерів кримінального середовища, вказані фінансові інструменти знаходяться поза межами прямого кримінально-правового впливу.

Зважаючи на викладене, видається слушною пропозиція щодо внесення змін до КК України у частині встановлення кримінальної відповідальності за дії пов'язані із такими активами, що потребує доповнення КК України окремою нормою такого змісту:

ст. 255-4 «Формування та розпорядження активами, сформованими за результатами злочинної діяльності»

1. *Формування, зберігання та розпорядження активами, сформованими за результатами злочинної діяльності з метою забезпечення функціонування злочинних спільнот та діяльності суб'єктів злочинного впливу, –*

карається позбавленням волі на строк від трьох до семи років із конфіскацією майна.

2. Дії, передбачені частиною першою, якщо вони вчинені суб'єктом підвищеного злочинного впливу, – караються позбавленням волі на строк від п'яти до дванадцяти років із конфіскацією майна.

Ключові слова: злочинні доходи, злочинні спільноти, самовідтворення злочинності.

Key words: criminal proceeds, criminal communities, self-reproduction of crime.

КРИВДА ЛЮДМИЛА РУСЛАНІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри криміналістики*

ВИКОРИСТАННЯ ДОПОМОГИ СУДОВО-МЕДИЧНОГО ЕКСПЕРТА (СПЕЦІАЛІСТА) В ОГЛЯДІ ТРУПА НА МІСЦІ ПОДІЇ

Перед тим, як розпочати вивчення того, як правильно проводити огляд трупа на місці події з допомогою судово-медичного експерта (спеціаліста), необхідно визначити, як саме ця слідча дія регулюється законодавством. Конкретно, потрібно встановити, які правила повинні бути дотримані та які процедури повинні бути проведені для забезпечення належного проведення огляду трупа. Також варто з'ясувати, які права та обов'язки мають судово-медичні експерти (спеціалісти) при проведенні огляду трупа на місці події. Огляд трупа на місці події, виявлення та вилучення доказів зі слідами біологічного походження, знайдених на місці події є обов'язковою та невідкладною слідчою дією, яка строго регламентується статтями 84–86, 98, 100, 237–239 Кримінально-процесуального кодексу України. Кримінально-процесуальним кодексом встановлено два види огляду трупа: огляд трупа і огляд трупа, пов'язаний з ексгумацією.

Некомпетентність, недбале ставлення до справи або помилки, які виникають під час неправильного огляду трупа, можуть негативно вплинути на подальше розслідування злочину. Однією з найпоширеніших помилок є неправильне оформлення протоколу огляду місця події. Важливо розуміти, що місце події та місце скоєння злочину не завжди збігаються, оскільки під місцем події зазвичай розуміють територію або місцевість, в межах якої були виявлені сліди скоєного кримінального правопорушення. При цьому само кримінальне правопорушення могло бути скоєно в іншому місці. Місце скоєння кримінального правопорушення є приміщення або ділянка території, де безпосередньо було скоєно злочин. Проте слід зазначити, що сліди цього кримінального правопорушення можуть бути виявлені і в іншому місці або в декількох місцях, тому важливо правильно встановити місце скоєння злочину, щоб забезпечити ефективне розслідування та знайти докази, необхідні для здійснення правосуддя. Враховуючи це, доцільно користуватися допомогою судово-медичного експерта (спеціаліста) в огляді

Загородній Ігор Вікторович Проблемні питання проведення огляду місця події в умовах збройного конфлікту.	439
Колодіна Анна Сергіївна Щодо питання застосування сучасних криміналістичних знань та інновацій у діяльності з розслідування злочинів.	441
Чіпко Наталія Василівна, Макогін Ірина Володимирівна Особа потерпілого як елемент криміналістичної характеристики при розслідуванні вбивств з необережності	444
Чумак Сергій Прокопійович Форми і методи подолання протидії розслідуванню злочинам у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів	447
Єлховський Ігор Вікторович, Пишненко Ірина Юріївна Значення застосування психологічних знань у розслідуванні	450
Яцкевич Руслан Вячеславович Окремі результати практичного застосування законодавства щодо протидії діяльності суб'єктів злочинного впливу.	452
Андрух Віталій Васильович Загальні питання забезпечення права на оскарження у досудовому кримінальному провадженні	455
Абу Еласал Анна Олександрівна Основні напрями та методи виявлення легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом	457
Вейц Аркадій Михайлович Слідова картина при вчиненні кіберзлочинів за участю службової особи або такої, яка здійснює професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг.	461
Єленич Світлана Ігравівна Одеська криміналістична школа як об'єкт бібліографічних досліджень.	464
Єлхін Олексій Володимирович Характеристика основних напрямів використання доходів, акумуляованих за результатами організованої злочинної діяльності	467
Кривда Людмила Русланівна Використання допомоги судово-медичного експерта (спеціаліста) в огляді трупа на місці події	470